

Berlin, 23 Şubat 1986

Sayın Dr. Nurettin Yardımcı
Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü
ANKARA - TÜRKİE

Sayın Dr. Nurettin Yardımcı

Son zamanlarda işittiğim haberler üzerine size bu mektubu yazmağa karar verdim.

1- Ben emekli olunca Perge Kazısı başkanlığından ayrılmayı hiçbir zaman düşünmedim. Elâkiâ kazı işlerine daha fazla vakit ayırmayı planlamıştım.

2- Benden sonra bu işleri Halûk Abbasoğlu'na yürütme şansı vermek amacıyla 1984 yılı temmuz ayında müşterek kazı müsaadesi için başvurmuştum. Dilekçeyi size verdiğimde " Hoca bu çocuk sonra sizin başınıza iş açmasın" diye beni ikaz da etmişsiniz. Ben de size kendisine güvenim var böyle birşey yapmaz demiştim.

3- Müşterek kazı müsaadesinin Eylül 1984 de Bakanlar Kurulundan çıktığını haber alınca 1985 kazı başvurusunu Abbasoğlu ile müşterek yaptık.

4- Nisan ayında yeni bir kararname ile müşterek kazı başkanlığı müsaadesi verilemeyeceğini öğrendik. Nimet Berkok'a telefon bu kararın bizim daha önce çıkmış müşterek kazı müsaadesini etkileyip etkilemediğini sordum. Etkilemedi ve kazı ruhsatını yalnız sizin adınıza çıkarttık dedi.

5- Antalya Müzesinin açılış gününde Arkeoloji Araştırma merkezine uğramıştınız. Bana şöyle bir serzenişte bulundunuz : " Hoca bütün emekli hocalarımız kazılarını yapıyorlar da siz neden yapmıyorsunuz ? " Ben de size böyle birşey olmadığını, yalnız müşterek kazı izni için başvurduğumuzu onun da sonradan olumsuz son

landığını söyledim. Siz de : " güvendiğiniz Halûk Ankaraya geldi hoca kazıyı yapmak istemiyor dedi ve ruhsatın kendi adına çıkmasını istedi, ama ben bunu yapmadım " dediniz. Kendisine bu söylediklerimi aynen iletin dediniz. Ben de İstanbulda kendisini görünce bu görüşmeyi naklettim, inkâr etti. Ben çok kez tekrarladığım gibi kazı başkanlığını çalışma gücüm olduğu sürece devam ettirmek istediğimi eğer eskisi gibi çalışmak arzu ediyorsa kazıya katılabileceğini söyledim ve kabul etti. Kendisi geçen sene burslu olarak yurt dışında bulunduğundan kazıya bir ay geç geldi, Fakülte'deki görevleri dolayısıyla da erken ayrıldı. Ön hazırlıkları ile 3,5 ay süren kazıyı her türlü problemleriyle tek başıma idare ettim. 1985 yılı Perge Kazısı, raporundan (30 sahife 70 levha), 1695 parçade oluşan buluntu envanter listesinden, kazı sırasında tiyatrodaki yapılarımızın onarımlardan, tiyatrodaki bulunan zengin bezemeli mimari parçaları stadiuma nakledip düzenleyerek meydana getirdiğimiz stadiuma açık hava müzesinden ve nihayet ana kavşaktaki Taksim onarım çalışmalarındaki gelişmeden görüleceği gibi kapsam bakımından 40 yıllık çalışmalarımıza kıyasla rekor kırıcı niteliktedir.

6- 13 Ocak 1986 tarihinde Ankarada sizi ziyaret ettiğimde, problemim olup olmadığını sordunuz. Ben de bir problemim olmadığını ancak Perge tiyatrosu kazısında meydana çıkan Dionysos kabartmalarını gelecek kazı mevsiminde onarmak için kazı tahsisatından onarım malzemesi ve akaryakıt masraflarımızı karşılamak üzere 870 faal para dan fazla para ayrılmasını rica ettiğimi söyledim. Siz ısrarla bir problemim olup olmadığını sordunuz. Ben de hayır deyince, Mustafa Karahan'a telefon ederek Perge dosyası ile gelmesini söylediniz.

Perge kazı başkanlığının Halûk Abbasoğluna verilmesi hakkında Temmuz 1985 Bakanlar Kurulu kararını o anda öğrenince hayretlere düştüm ve çok üzülüm.

7- Bu karar 1985 Temmuzunda çıkıyor. Oysa Genel Müdürlüğünüzden Kasım ayında gelen yazıda 1985 yılı Perge Kazısı için başvuru formülünü 1986 Ocak başına kadar göndermem isteniyor. Vaktinde müracaatımı yaptım. Ayrıca 12 Şubat 1986 da yapılacak kazı başkanları toplantısına katılmak üzere de davetiyenizi almış bulunuyorum.

Siz çok üzülmediğinizi görünce bu yanlışlığı düzelttiğinizi söylediniz. Ancak bu yanlışlığın kazıyı yapmak istemediğimi söylememden kaynaklandığını belirttiniz. Ben kimseye böyle birşey söylemedim. Çünkü böyle birşeyi aklımdan geçirmedim. Sizin de Antalyada bahsettiğiniz gibi benim kazıya devam etmek istemediğim rivayeti Abbasoğlu tarafından Genel Müdürlükte ve etrafta yayılmıştır. Kaldı ki böyle birşey düşünseydim ona buna söylemez bir yazı ile Genel Müdürlüğünüze bildirirdim. Perge kazısı dosyanızda bunun aksini kanıtlayan 13 Ocak 1986 tarihli bir yazım da vardır. Bugüne kadar Genel Müdürlüğünüzden herhangi bir nedenle kazı başkanlığıma son verdiğini bildiren bir yazı da almış değilim. Bilakis geçen yıl Bakanlık tarafından verilen bir plaketle kazılarımın Türk Arkeolojisi hizmetlerimden dolayı taltif edilmiş bulunuyorum.

Şu halde halen sürdürmekte olduğum Perge kazısı başkanlığına başka birinin getirilmesi sehven olmuştur. 13 Ocakta yanımda, bu işin düzelmesi hususunda Mustafa Karahan'a hemen yazıyı hazırlama emrini verdiniz. Halûk Abbasoğluna da kendisine kazı başkanlığına sehven verildiğini bildiririz dediniz.

Zaten böyle üç dört hata daha var, o listeye sizin isminizi de ilâve ederiz Bakanlar Kurulundan geçiririz dediniz. Bu işlemlerin ne kadar süreceği soruma Martta hâl olur cevabını verdiniz.

Bu vesile ile kısaca Antalya bölgesinde 40 yıllık çalışmalarımın bir özetini vermek istiyorum:

I) 1946 yılında Prof. Arif Müfid Mansel beni Antalyaya gidip Perge kazısı için hazırlıklarda bulunmakla görevlendirdi. Genç bir asistan ve tecrübesizdim. Ailevi durumum da bu işe elverişli değildi. Yeni evliydim, çocuğum bir yaşında idi. Üstelik hiç bilmediğim ve kimseyi tanımadığım bir yerde bu işleri yapmakla görevlendirilmiştim. İtirazsız vasifeyi kabul ettim, bazı zorluklara rağmen Arif bey gelinceye kadar herşeyi hazır ettim.

1947 de de Arif bey beni Side'ye gidip daha büyük çapta hazırlıklar yaparak " N " Apollon tapınağı ile " P " tapınaklarında kazıları başlatmakla görevlendirdi. Bu şekilde 1967 ye kadar Side kazılarını Arif beyin bulunmadığı sürelerde onun adına yürüttüm.

Side Müzesinin kuruluşu

Kazılarda bulunan heykeller artık deponun dışına taşmıştı. Arkeolojiye meraklı akrabam Ragip ve Selma Devres'i kazılarımızı göstermek için Side'ye davet ettim. Kendilerinden depomuzu genişletmek için yardımlarını rica ettik. Onlarsa çok daha cömert davranarak Müze olarak kullanmamız için antik bir binayı onarmayı tercih ettilerini söylediler. Duvarları kısmen tonoz düzeyine kadar ayakta kalmış olan agora hamamının onarımına karar verildi. Ancak 1959 - 1960 yıllarında inşaat malzemesi tahsise tâbi idi. Bu malzemenin temini işçi ve usta bulmak velhasıl onarımın organizasyonu ve hamamın kaz

sını yapmak işleri bana düştü. Heykellerin Müzeye nakli, onarımı v Müzenin düzenlemesi yerli usta ve işçilerle bizzat tarafımdan ger- çekleştirildi. Luks lambası ile gece yarılarna kadar çalışarak Mü zenin düzenlenmesi tamamlandı. 14 Ekim 1962 de düzenlenen bir töre le Müze ziyarete açıldı. Böylece Side, devlete hiçbir mali külfet yüklemeyen bir müzeye kavuştu.

1954 de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Antalya Bölgesi Arkeoloji Araştırmaları Merkezinin kurulması kuşkusuz çalış malarımıza büyük ferahlık getirdi. Aynı zamanda bana yeni bir takım işler yüklendi: ev aramak, adam bulmak ve evi yerleştirmek gibi. İki sene sonra ev sahibi bizi çıkartmak istedi. Yeni bulduğumuz evi sahibi evi satmak istediğini söyledi. Zorla gönlünü edip bir seneye kiraladık. Ertesi sene Üniversite binayı satın aldı. Satın almada bir takım problemleri çözmek kolay olmadı.

Arkeoloji Merkezine üç sene uğraşım üzerine 7 kadro çıkarttı. İşleri tam yoluna koymuşken emekliliğimi müteakip dört kişi ayrıldı. Bu nedenle 1985 kazısında fotoğraf çekmek işi de bana kaldı. Kazı sonra fotoğraf arşivini de kazıya katılan öğrencilerle yapmak zor da kaldım. Ayrıca belirli alanlarda uzmanlaşmış arkadaşların ayrıl ması da bizim için bir kayıp oldu.

Bugün İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antalya Bölge Arkeoloji Araştırmaları merkezi kazı ve onarım için gerekli en ön âlet edavata sahiptir. Bunların hemen hepsi benim çabalarımla Side Dostları ve Bilfinger-Berge inşaat firması tarafından hibe edilmiş tir. Onarım için memleketimizde bulunmayan malzemeyi de hibe yolu ile dışardan teminde büyük uğraşlarım vardır.

Eskiden kazıda bulunan heykeller onarım için 10-15 sene bekler di. Şimdi ise kazı sonunda Müzeye teğhire hazır durumda teslim edilmez.

Perge'nin iki önemli büyük yapısının kazısını ancak sahip olduğumuz araçlarla gerçekleştirebildik. Bunlardan ilki kentin Güney kısmıdır; kazısı hem mimari hem de heykeltraşı buluntu bakımından çok zengin oldu. Diğer büyük yapı ise kentin tiyatrosudur, kazısına 1985 yılında başlanmıştır.

29 kazı mevsiminde (1946-1974) Prof. A.M.Mansel'in başkanlığındaki Perge ve Side kazılarına katıldım. Kerdi arzusu ve teklifi üzerine Kremna (1970-1973) ve Pamphylia Seleukeia'sında (1973-1974) kurtarma kazıları yaptım. Pamphylia Seleukeiası agorasının doğu portiğinde anastylos, dükkanların duvarlarında onarım yapıldı. Agorada bulunan iki taban mozağının Antalya Müzesine naklini, kişisel teşebbüsümle Side Dostları Vakfından sağladığım maddi olanakla gerçekleştirdim. Pamphylia bölgesinde eşine az raslanan bu mozaikler Müzenin önemli eserleri arasında yer almaktadır.

Kazılarda çıkardığımız yapıların onarımını da kazı başkanlık görevlerim kapsamına aldığım Side'deki Apollon tapınağı ile Perge'deki Demetrios-Apollonios takının onarımlarında verdiğim mücadele ve uğraşarımla kanıtlamış bulunuyorum. Bu onarımlar gerek teknoloji gerekse kullanılan malzeme bakımından en gelişmiş restorasyonlarla boy ölçüşecek düzeydedir. Bu işlerin yürütmesini sağlamak için son yıllarda canı yürekten çaba sarfettiğim bir gerçektir. Kazı kapanıp ekip döndükten sonra birkaç ay daha kalarak onarım işlerini yürütmekteyim. Bu çabalarımla yalnız eserlerin onarılıp ayağa kalk-

masını sağlamakla kalmayıp tecrübeli restoratör mimar yetiştirmek açısından da ülkemize hizmet verdiğim kanısındayım.

Yurdumuzdan dış ülkelere kaçırılmış yapıtları izlemeyi hiçbir zaman ihmal etmedim. Örneğin Amerikada bulunduğum sırada 1960 yıllarında Türkiyeden kaçırılan bir grup bronz heykellerin çeşitli koleksiyonlarda bulunduğunu öğrendim. Bu eserlerin menşei gizli tutuluyordu. İbecik köyü civarındaki Bubon ören yerindeki Sebasteion binasının yazıtları ile bu eserlerin ilişkilerini saptayarak nereden kaçırıldıklarını keşfettim. Yayın ve konferanslarımla da bu keşfimi bilim alemine tanıttım. Perge'den kaçırılmış bir lâhite ait parçanın Amerika'da Paul Getty Müzesinde bulunduğunu İstanbul ve Antalya Müzelerine bildirdim. Sonra da bu parça Antalya Müzesine nakledildi.

Alan çalışmalarımın yanı sıra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Anabilim dalında 40 senelik hizmetim süresince derslerim ve seminerlerimle, tertiplediğim ekskürziyonlar ve kazılara katılma imkânı vererek memlekete sayısız arkeolog yetiştirmiş bulunuyorum. Bilimsel çalışmalarımın mahsulü Türkçe ve yabancı dilde yayınlanan kitaplarım ve makalelerimle Türk Arkeolojisine hizmet etmiş bulunuyorum. Bu eserlerimle aynı zamanda uluslararası Arkeoloji bilim alanında ün kazanmış bulunmaktayım.

Ankara ve İstanbul dışındaki meslektaşlarımdan en büyük sıkıntısı kitaptır. Kitaplarımı Antalya Müzesine hibe etmekle hem Antalya Müzesinde çalışan meslektaşlarımdan hem de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antalya Bölgesi Arkeoloji Araştırmalar merkezinde kalan kazı ekibinin yararlanmasını istedim. Ayrıca Almanyada " DFG " kuruluşundan temin ettiğim bir fonla Müze kitaplığı giderek gelişecektir.

Kısaca belirtmeğe çalıştığım çeşitli alanlardaki faaliyetleri sürdüreceğim enerji, şevk ve güce sahip olduğumu son kazı raporlarım da kanıtlamış bulunuyorum. Böyle bir insanın durup dururken kazı başkanlığından ayrılmak istemesinin gerçek olamayacağı aşikârdır.

Onur kırıcı ve bana 40 senelik emeklerimin hiçe sayıldığı hissi veren bu yanlışlığın beni ne kadar üzdüğünü ve tedirgin ettiğini tahmin edebilirsiniz.

Bana bu işi ancak ben düzeltirim ve düzelteceğim demiştiniz. Bu hususta kısa zamanda sizden olumlu haber almak ümidiyle saygılarımla sunarım.

Prof. Dr. Jale İnan

Perge Kazısı Başkanı

Jale - İnan

Nisan sonuna kadarki adresim :

Deutsches Archäologisches Institut

Podbielskiallee 69

D-1000 BERLIN 33

Berlin, 23 Subat 1986

Sayın Dr. Nurettin Yardımcı
Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü
ANKARA - TÜRKİYE

Sayın Dr. Nurettin Yardımcı

Son zamanlarda işittiğim haberler üzerine size bu mektubu yazmaya karar verdim.

1- Ben emekli olunca Perge Kazısı başkanlığından ayrılmayı hiçbir zaman düşünmedim. Bilakis kazı işlerine daha fazla vakit ayırmayı planlamıştım.

2- Benden sonra bu işleri Halûk Abbasoğlu'na yürütme görevi vermek amacıyla 1984 yılı temmuz ayında müşterek kazı müsaadesi için başvurmuştum. Dilekçeyi size verdiğimde " Hoca bu çocuk sonra sizin başınıza iş açmasın" diye beni ikaz da etmişsiniz. Ben de size kendisine güvenim var böyle birşey yapmaz demiştim.

3- Müşterek kazı müsaadesinin Eylül 1984 de Bakanlar Kurulundan çıktığını haber alınca 1985 kazı başvurusunu Abbasoğlu ile müşterek yaptık.

4- Nisan ayında yeni bir kararname ile müşterek kazı başkanlığı müsaadesi verilemeyeceğini öğrendik. Nimet Berkok'a telefon bu kararın bizim daha önce çıkmış müşterek kazı müsaadesini etkileyip etkilemediğini sordum. Etkilemedi ve kazı ruhsatını yalnız sizin adınıza çıkarttık dedi.

5- Antalya Müzesinin açılış gününde Arkeoloji Araştırma merkezine uğramıştınız. Bana şöyle bir serzenişte bulundunuz : " Hoca bütün emekli hocalarımız kazılarını yapıyorlar da siz neden yapmıyorsunuz ? " Ben de size böyle birşey olmadığını, yalnız müşterek kazı izni için başvurduğumuzu onun da sonradan olumsuz sonuç

landığını söyledim. Siz de : " güvendiğiniz Halük Ankaraya geldi hoca kazıyı yapmak istemiyor dedi ve ruhsatın kendi adına çıkması na istedi, ama ben bunu yapmadım " dediniz. Kendisine bu söylediklerimizi aynen iletin dediniz. Ben de İstanbulda kendisini görünce bu görüşmeyi naklettim, inkâr etti. Ben çok kez tekrarladığım gibi kazı başkanlığımı çalışma gücüm olduğu sürece devam ettirmek istediğimi eğer eskisi gibi çalışmak arzu ediyorsa kazıya katılabileceğini söyledim ve kabul etti. Kendisi geçen sene burslu olarak yurt dışında bulunduğundan kazıya bir ay geç geldi, Fakültedeki görevleri dolayısıyla da erken ayrıldı. Ön hazırlıkları ile 3,5 ay süren kazıyı her türlü problemleriyle tek başıma idare ettim. 1985 yılı Perge Kazısı, raporundan (30 sahife 70 levha), 1695 parçadan oluşan buluntu envanter listesinden, kazı sırasında tiyatrodaki yapılarımızın onarımlardan, tiyatrodaki bulunan zengin bezemeli mimari parçaları stadiuma nakledip düzenleyerek meydana getirdiğimiz stadiuma açık hava müzesinden ve nihayet ana kavşaktaki Takın onarım çalışmalarındaki gelişmeden görüleceği gibi kapsam bakımından 40 yıllık çalışmalarımıza kıyasla rekor kırıcı niteliktedir.

6- 13 Ocak 1986 tarihinde Ankarada sizi ziyaret ettiğimde, problemim olup olmadığını sordunuz. Ben de bir problemim olmadığını ancak Perge tiyatrosu kazısında meydana çıkan Dionysos kabartmalarını gelecek kazı mevsiminde onarmak için kazı tahsisatından onarım malzemesi ve akaryakıt masraflarımızı karşılamak üzere 870 faslıktan fazla para ayrılmasını rica ettiğimi söyledim. Siz ısrarla ben problemim olup olmadığını sordunuz. Ben de hayır deyince, Mustafa Karahan'a telefon ederek Perge dosyası ile gelmesini söylediniz.

Perge kazı başkanlığının Halûk Abbasoğluna verilmesi hakkında Temmuz 1985 Bakanlar Kurulu kararını o anda öğrenince hayretlere düştüm ve çok üzüldüm.

7- Bu karar 1985 Temmuzunda çıkıyor. Oysa Genel Müdürlüğünüzden Kasım ayında gelen yazıda 1985 yılı Perge Kazısı için başvuru formülünü 1986 Ocak başına kadar göndermem isteniyor. Vaktinde müraعاتımı yaptım. Ayrıca 12 Şubat 1986 da yapılacak kazı başkanları toplantısına katılmak üzere de davetiyenizi almış bulunuyorum.

Siz çok üzüldüğümü görünce bu yanlışlığı düzelteceğinizi söylediniz. Ancak bu yanlışlığın kazıyı yapmak istemediğimi söylememden kaynaklandığını belirttiniz. Ben kimseye böyle birşey söylemedim. Çünkü böyle birşeyi aklımdan geçirmedim. Sizin de Antalyada bahsettiğiniz gibi benim kazıya devam etmek istemediğim rivayeti Abbasoğlu tarafından Genel Müdürlükte ve etrafta yayılmıştır. Kal ki böyle birşey düşünseydim ona buna söylemez bir yazı ile Genel Müdürlüğünüze bildirirdim. Perge kazısı dosyanızda bunun aksini kanıtlayan 13 Ocak 1986 tarihli bir yazım da vardır. Bugüne kadar Genel Müdürlüğünüzden herhangi bir nedenle kazı başkanlığıma son verdiğini bildiren bir yazı da almış değilim. Bilakis geçen yıl Bakanlık tafafından verilen bir plâketle kazılarımınla Türk Arkeolojisi hizmetlerimden dolayı taltif edilmiş bulunuyorum.

Şu halde halen sürdürmekte olduğum Perge kazısı başkanlığına başka birinin getirilmesi sehven olmuştur. 13 Ocakta yanımda, bu işin düzelmesi hususunda Mustafa Karahan'a hemen yazıyı hazırlama emrini verdiniz. Halûk Abbasoğluna da kendisine kazı başkanlığını sehven verildiğini bildiririz dediniz.

Zaten böyle üç dört hata daha var, o listeye sizin isminizi de ilâve ederiz Bakanlar Kurulundan geçiririz dediniz. Bu işlemlerin ne kadar süreceği soruma Martta hâl olur cevabını verdiniz.

Bu vesile ile kısaca Antalya bölgesinde 40 yıllık çalışmalarımın bir özetini vermek istiyorum:

I) 1946 yılında Prof. Arif Müfid Mansel beni Antalyaya gidip Perge kazısı için hazırlıklarda bulunmakla görevlendirdi. Genç bir asistan ve tecrübesizdim. Ailevi durumum da bu işe elverişli değildi. Yeni evliydim, çocuğum bir yaşında idi. Üstelik hiç bilmediğim ve kimseyi tanımadığım bir yerde bu işleri yapmakla görevlendirilmiştim. İtirazsız vazifeyi kabul ettim, bazı zorluklara rağmen Arif bey gelinceye kadar herşeyi hazır ettim.

1947 de de Arif bey beni Side'ye gidip daha büyük çapta hazırlıklar yaparak " N " Apollon tapınağı ile " P " tapınaklarında kazıları başlatmakla görevlendirdi. Bu şekilde 1967 ye kadar Side kazılarını Arif beyin bulunmadığı sürelerde onun adına yürüttüm.

Side Müzesinin kuruluşu

Kazılarda bulunan heykeller artık deponun dışına taşmıştı. Arkeolojiye meraklı akrabam Ragip ve Selma Devres'i kazılarımızı göstermek için Side'ye davet ettim. Kendilerinden depomuzu genişletmek için yardımlarını rica ettik. Onlarsa çok daha cömert davranarak Müze olarak kullanmamız için antik bir binayı onarmayı tercih ettiklerini söylediler. Duvarları kısmen tonoz düzeyine kadar ayakta kalmış olan agora hamamının onarımına karar verildi. Ancak 1959 - 1960 yıllarında inşaat malzemesi tahsise tâbi idi. Bu malzemenin temini işçi ve usta bulmak velhasıl onarımın organizasyonu ve hamamın kazı

sını yapmak işleri bana düştü. Heykellerin Müzeye nakli, onarımı Müzenin düzenlemesi yerli usta ve işçilerle bizzat tarafımdan gerçekleştirildi. Lüks lambası ile gece yarılarında kadar çalışarak Müzenin düzenlenmesi tamamlandı. 14 Ekim 1962 de düzenlenen bir törenle Müze ziyarete açıldı. Böylece Side, devlete hiçbir mali külfet yüklemeyen bir müzeye kavuştu.

1954 de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Antalya Bölgesi Arkeoloji Araştırmaları Merkezinin kurulması kuşkusuz çalışmalarımıza büyük ferahlık getirdi. Aynı zamanda bana yeni bir takım işler yüklendi: ev aramak, adam bulmak ve evi yerleştirmek gibi. Bir yıl sonra ev sahibi bizi çıkartmak istedi. Yeni bulduğumuz evin sahibi evi satmak istediğini söyledi. Zorla gönlünü edip bir sene kiraladık. Ertesi sene Üniversite binayı satın aldı. Satın almada bir takım problemleri çözmek kolay olmadı.

Arkeoloji Merkezine üç sene uğraşım üzerine 7 kadro çıkarttı. İşleri tam yoluna koymuşken emekliliğimi müteakip dört kişi ayrıldı. Bu nedenle 1985 kazısında fotoğraf çekmek işi de bana kaldı. Kazı sonrası fotoğraf arşivini de kazıya katılan öğrencilerle yapmak zorunda kaldım. Ayrıca belirli alanlarda uzmanlaşmış arkadaşların ayrılması da bizim için bir kayıp oldu.

Bugün İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antalya Bölge Arkeoloji Araştırmaları merkezi kazı ve onarım için gerekli en ön şart edavata sahiptir. Bunların hemen hepsi benim çabalarımla Side Dostları ve Bilfinger-Berge inşaat firması tarafından hibe edilmiştir. Onarım için memleketimizde bulunmayan malzemeyi de hibe yolu ile dışardan teminde büyük uğraşlarım vardır.

Eskiden kazıda bulunan heykeller onarm için 10-15 sene beklerdi. Şimdi ise kazı sonunda Müzeye teğhire hazır durumda teslim ediliruz.

Perge'nin iki önemli büyük yapısının kazısını ancak sahip olduğumuz araçlarla gerçekleştirebildik. Bunlardan ilki kentin Güney kısmıdır; kazısı hem mimari hem de heykeltraşi buluntu bakımından çok zengin oldu. Diğer büyük yapı ise kentin tiyatrosudur, kazısına 1985 yılında başlanmıştır.

29 kazı mevsiminde (1946-1974) Prof. A.M.Mansel'in başkanlığındaki Perge ve Side kazılarına katıldım. Kendi arzusu ve teklifi üzerine Kremna (1970-1973) ve Pamphylia Seleukeia'sında (1973-1974) kurtarma kazıları yaptım. Pamphylia Seleukeiası agorasının doğu portığında anastylos, dükkanların duvarlarında onarım yapıldı. Agorada bulunan iki taban mozağının Antalya Müzesine naklini, kişisel teşebbüsümle Side Dostları Vakfından sağladığım maddi olanakla gerçekleştirdim. Pamphylia bölgesinde eşine az raslanan bu mozaikler Müzenin önemli eserleri arasında yer almaktadır.

Kazılarda çıkardığımız yapıların onarımını da kazı başkanlık görevlerim kapsamına aldığım Side'deki Apollon tapınağı ile Perge'deki Demetrios-Apollonios takının onarımlarında verdiğim mücadele ve uğraşımlarımla kanıtlamış bulunuyorum. Bu onarımlar gerek teknoloji gerekse kullanılan malzeme bakımından en gelişmiş restorasyonlarla boy ölçüşecek düzeydedir. Bu işlerin yürütmesini sağlamak için son yıllarda canı yürekten çaba sarfettiğim bir gerçektir. Kazı kapanıp ekip döndükten sonra birkaç ay daha kalarak onarım işlerini yürütmekteyim. Bu çabalarımı yalnız eserlerin onarılıp ayağa kalk-

masını sağlamakla kalmayıp tecrübeli restoratör mimar yetiştirmek açısından da ülkemize hizmet verdiğim kanısındayım.

Yurdumuzdan dış ülkelere kaçırılmış yapıtları izlemeyi hiçbir zaman ihmal etmedim. Örneğin Amerikada bulunduğum sırada 1960 yıllarında Türkiyeden kaçırılan bir grup bronz heykellerin çeşitli koleksiyonlarda bulunduğunu öğrendim. Bu eserlerin menşei gizli tutuluyordu. İbecik köyü civarındaki Bubon Ören yerindeki Sebasteion binasının yazıtları ile bu eserlerin ilişkilerini saptayarak nereden kaçırıldıklarını keşfettim. Yayın ve konferanslarımla da bu keşfimi bilim alemine tanıttım. Perge'den kaçırılmış bir lâhite ait parçanın Amerika'da Paul Getty Müzesinde bulunduğunu İstanbul ve Antalya Müzelerine bildirdim. Sonra da bu parça Antalya Müzesine nakledildi.

Alan çalışmalarımın yanı sıra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Anabilim dalında 40 senelik hizmetim süresince derslerim ve seminerlerimle, tertiplediğim ekskürziyonlar ve kazılara katılma imkânı vererek memlekete sayısız arkeolog yetiştirmiş bulunuyorum. Bilimsel çalışmalarımın mahsulü Türkçe ve yabancı dilde yayınlanan kitaplarım ve makalelerimle Türk Arkeolojisine hizmet etmiş bulunuyorum. Bu eserlerimle aynı zamanda uluslararası Arkeoloji bilim alanında ün kazanmış bulunmaktayım.

Ankara ve İstanbul dışındaki meslektaşlarımla en büyük sıkıntısı kitaptır. Kitaplarımı Antalya Müzesine hibe etmekle hem Antalya Müzesinde çalışan meslektaşlarımla hem de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antalya Bölgesi Arkeoloji Araştırmalar merkezinde kalan kazı ekibinin yararlanmasını istedim. Ayrıca Almanyada " DFG " kurulusundan temin ettiğim bir fonla Müze kitaplığı giderek gelişecektir.

Kısaca belirtmeğe çalıştığım çeşitli alanlardaki faaliyetleri sürdüreceğim enerji, şevk ve güçle sahip olduğumu son kazı raporlarım da kanıtlamış bulunuyorum. Böyle bir insanın durup dururken kazı başkanlığından ayrılmak istemesinin gerçek olamayacağı aşikârdır.

Onur kırıcı ve bana 40 senelik emeklerimin hiçe sayıldığı hissi veren bu yanlışlığın beni ne kadar üzdüğünü ve tedirgin ettiğini tahmin edersiniz.

Bana bu işi ancak ben düzeltirim ve düzelteceğim demiştiniz. Bu hususta kısa zamanda sizden olumlu haber almak ümidiyle saygılarımla sunarım.

Prof. Dr. Jale İnan

Perge Kazısı Başkanı

Jale İnan

Nisan sonuna kadarki adresim :

Deutsches Archäologisches Institut
Podbielskiallee 69

D-1000 BERLIN 33

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Jale İnan Arşivi

JALARC0400804